

Manifesto

How the next Welsh Government can help end homelessness in Wales.

1. Build many more social homes
2. Sustainably fund homelessness support services
3. Get the Homelessness Bill into law
4. Homelessness health policies to save lives

Maniffesto

Sut y gall Llywodraeth Cymru nesaf helpu i roi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru.

1. Adeiladu llawer mwy o gartrefi cymdeithasol
2. Cyllido gwasanaethau cymorth i'r digartref mewn modd cynaliadwy
3. Sicrhau bod y Bil Digartrefedd yn dod yn gyfraith
4. Polisiâu iechyd digartrefedd i achub bywydau

Build many more social homes

There is a desperate shortage of affordable, high-quality homes that meet the needs of people across Wales.

To end homelessness in Wales, the next Welsh Government must:

Create as many new social homes as possible across the whole of Wales, ensuring that the total number and percentage of social homes increases year-on-year.

Build new social homes, and refit the estimated 103,000 empty or under-occupied homes, meeting the highest housing quality standards.

Fund local authorities and registered social landlords to deliver new homes. They must be affordable and meet the needs of local communities.

Continue to prioritise the rights of tenants in the private rented sector, ensuring that high standards are maintained and people are protected from discrimination and arbitrary evictions.

Without dramatically increasing the availability of affordable homes, we will not be able to end homelessness in Wales, and people will remain languishing in unsuitable temporary accommodation.

Adeiladu llawer mwy o gartrefi cymdeithasol

Mae prinder mawr o gartrefi fforddiadwy, o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion pobl ledled Cymru.

Er mwyn rhoi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru, rhaid i Lywodraeth nesaf Cymru:

Greu cymaint o gartrefi cymdeithasol newydd â phosibl ledled Cymru gyfan, gan sicrhau bod cyfanswm nifer a chanran y cartrefi cymdeithasol yn cynyddu o flwyddyn i flwyddyn.

Adeiladu cartrefi cymdeithasol newydd, ac ail-wneud amcangyfrif o 103,000 o gartrefi gwag neu rai wedi'u tanfeddiannu, gan fodloni'r safonau ansawdd uchaf o ran tai.

Ariannu awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig i ddarparu cartrefi newydd. Rhaid iddynt fod yn fforddiadwy a diwallu anghenion cymunedau lleol.

Parhau i flaenoriaethu hawliau tenantiaid yn y sector rhentu preifat, gan sicrhau bod safonau uchel yn cael eu cynnal a phobl yn cael eu diogelu rhag gwahaniaethu a chael eu troi allan ar fympwy.

Heb gynyddu'n sylweddol nifer y cartrefi fforddiadwy sydd ar gael, ni fyddwn yn gallu rhoi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru, a bydd pobl yn parhau i fod mewn llety dros dro anaddas.

Sustainably fund homelessness support services

We believe that everyone is capable of maintaining a tenancy, provided that they have the right support in place.

To end homelessness in Wales, the next Welsh Government must:

Provide multi-year funding commitments for the Housing Support Grant, accounting for inflation and growing demand. This pays for proven homelessness services which work, including Housing First, Rapid Rehousing, outreach, drop-in centres and longer-term supported accommodation.

Recognise homelessness workers as dedicated, highly skilled and fundamental to ending homelessness in Wales. Welsh Government must work with commissioners and providers across the sector to ensure that pay and recognition is equal to the complexity and importance of their role.

Hold all 22 Welsh local authorities to account to ensure they commission support services in line with the Trauma-Informed Wales Framework, focusing on prevention and meeting the needs of local communities.

Ensure all authorities demonstrate concrete progress on moving away from over-reliance on temporary accommodation towards genuine Rapid Rehousing.

High-quality prevention and relief services ensure that homelessness is rare, brief and unrepeatable.

Cyllido gwasanaethau cymorth i'r digartref mewn modd cynaliadwy

Credwn fod pawb yn gallu cynnal tenantiaeth, ar yr amod bod ganddynt y gefnogaeth gywir.

Er mwyn rhoi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru, rhaid i Lywodraeth Cymru nesaf:

Ddarparu ymrwymadau cyllido aml-flwyddyn ar gyfer y Grant Cymorth Tai, gan roi cyfrif am chwyddiant a galw cynyddol. Mae hyn yn talu am wasanaethau i'r digartref y profwyd sy'n gweithio, gan gynnwys Tai yn Gyntaf, Ailgartrefu Cyflym, allgymorth, canolfannau galw heibio a llety â chymorth tymor hir.

Cydnabod gweithwyr digartrefedd fel rhai ymroddedig, medrus iawn ac allweddol i roi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru. Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio gyda chomisiynwyr a darparwyr ar draws y sector i sicrhau bod cyflog a chydabyddiaeth deg sy'n cyfateb i gymhlethdod a phwysigrwydd eu rôl.

Dal pob un o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru i gyfrif er mwyn sicrhau eu bod yn comisiynu gwasanaethau cymorth yn unol â Fframwaith Cymru sy'n Ystyriol o Drawma, gan ganolbwyntio ar atal a diwallu anghenion cymunedau lleol.

Sicrhau bod yr holl awdurdodau yn dangos cynnydd pendant i symud oddi wrth orddibyniaeth ar lety dros dro tuag at Ailgartrefu Cyflym gwirioneddol.

Mae gwasanaethau atal ac wrth gefn o ansawdd uchel yn sicrhau bod digartrefedd yn beth prin, yn fyrhoedlog a ddim yn digwydd eto.

Get the Homelessness Bill into law

Wales must achieve the ambitions of the Homelessness and Social Housing Allocations (Wales) Bill to embed a whole-public service approach to ending homelessness.

To end homelessness in Wales, the next Welsh Government must:

Train and empower staff across all 22 local authorities, 7 Health Boards, 32 Registered Social Landlords, HM Prisons and Probation Services, and Jobcentres to ask people about their risk of homelessness and link them to the most appropriate agencies. This support and advice must be trauma-informed.

Ensure housing, mental health, substance use, and criminal justice services work together to ensure no one is excluded from services in a crisis.

Work proactively with prisons, social care and inpatient health services to ensure nobody is discharged from the care of the state into homelessness.

Involve people with lived experience of homelessness at all stages to co-design policy and services to end homelessness in Wales.

Homelessness is about more than just a lack of homes – we must all work together to support people rebuilding their lives.

Sicrhau bod y Bil Digartrefedd yn dod yn gyfraith

Rhaid i Gymru gyflawni uchelgeisiau'r Bil Digartrefedd a Dyrannu Tai Cymdeithasol (Cymru) i ymgorffori dull gwasanaeth cyhoeddus cyfan o roi terfyn ar ddigartrefedd.

Er mwyn rhoi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru, rhaid i Lywodraeth nesaf Cymru:

Hyfforddi a grymuso staff ar draws pob un o'r 22 awdurdod lleol, 7 Bwrdd Iechyd, 32 Landlord Cymdeithasol Cofrestredig, Carchardai a Gwasanaethau Prawf EF, a Chanolfannau Gwaith i ofyn i bobl am eu risg o ddigartrefedd a'u cysylltu â'r asiantaethau mwyaf priodol. Rhaid i'r gefnogaeth a'r cyngor hwn fod yn ystyriol o drawma.

Sicrhau bod tai, iechyd meddwl, defnyddio sylweddau, a gwasanaethau cyfiawnder troseddol yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau nad oes unrhyw un wedi'i eithrio o wasanaethau mewn argyfwng.

Gweithio'n rhagweithiol gyda charchardai, gofal cymdeithasol a gwasanaethau iechyd cleifion mewnol i sicrhau nad oes unrhyw un yn cael ei ryddhau o ofal y wladwriaeth i fod yn ddigartref.

Cynnwys pobl sydd â phrofiad personol o ddigartrefedd ym mhob cam wrth gyd-gynllunio polisi a gwasanaethau i roi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru.

Mae a wnelo digartrefedd â mwy na dim ond diffyg cartrefi – rhaid i ni gyd weithio gyda'n gilydd i gefnogi pobl i ailadeiladu eu bywydau.

Homelessness health policies to save lives

It is a tragedy that in 2025 the average life expectancy of someone sleeping rough in Wales is just 43 for women and 45 for men. The number of people who die without a permanent home is unacceptable.

To end homelessness in Wales, the next Welsh Government must:

Radically improve the accessibility of physical and mental health services, refocusing its approach to drug and alcohol use towards public health and harm reduction, rather than criminal punishment and perpetuating stigma.

Work with partners on health programmes to prevent drug-related illness and deaths. Wales should pilot an Overdose Prevention Centre to save lives.

Empower health boards to take services directly to people experiencing homelessness, in partnership with existing outreach services. This has the potential to dramatically improve quality of life and decrease demand on mainstream public health services.

International evidence consistently shows that health inclusion and harm reduction policies save lives and help people move on from homelessness for good.

Polisiau iechyd digartrefedd i achub bywydau

Mae'n drasiedi mai disgwyliad oes cyfartalog rhywun sy'n cysgu allan yng Nghymru yn 2025 yw dim ond 43 i fenywod a 45 i ddynion. Mae nifer y bobl sy'n marw heb gartref parhaol yn annerbyniol.

Er mwyn rhoi terfyn ar ddigartrefedd yng Nghymru, rhaid i Lywodraeth Cymru nesaf:

Wella'n sylweddol y mynediad at wasanaethau iechyd corfforol a meddyliol, gan newid ffocws ei ymagwedd at ddefnyddio cyffuriau ac alcohol tuag at iechyd y cyhoedd a lleihau niwed, yn hytrach na chosb droseddol a stigma parhaus.

Gweithio gyda phartneriaid ar raglenni iechyd i atal salwch a marwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau. Dylai Cymru dreialu Canolfan Atal Gorddos i achub bywydau.

Grymuso byrddau iechyd i fynd â gwasanaethau'n uniongyrchol at bobl sy'n ddigartref, mewn partneriaeth â gwasanaethau allgymorth presennol. Gallai hyn wella ansawdd bywyd yn sylweddol a lleihau'r galw ar wasanaethau iechyd cyhoeddus prif ffrwd.

Mae tystiolaeth ryngwladol yn dangos yn gyson bod polisiau iechyd cynhwysiant a lleihau niwed yn achub bywydau ac yn helpu pobl i symud ymlaen o ddigartrefedd am byth.

www.thewallich.com

Thomas Lavery
Policy and Public Affairs Coordinator

✉ thomas.lavery@thewallich.net

✉ communications@thewallich.net

